

Målnummer: Ö3320-12 **Avdelning:** 1

Domsnummer:

Avgörandedatum: 2013-06-28

Rubrik: För att en person ska beviljas skuldsanering en andra gång krävs enligt 6 § skuldsaneringslagen att det föreligger synnerliga skäl. Regleringen måste så förstås att det vid prövningen enligt 4 § i ett sådant fall krävs att skälen för skuldsanering är starka. Har den tidigare skuldsaneringen misslyckats ska anledningen till detta särskilt beaktas. Vid en samlad bedömning ska det framstå som i hög grad skäligt att skuldsanering beviljas ytterligare en gång.

Lagrum: 4 § och 6 § skuldsaneringslagen (2006:548)

Rättsfall:

REFERAT

Kronofogdemyndigheten

Sedan A.B. ansökt om skuldsanering meddelade Kronofogdemyndigheten den 14 september 2011 följande beslut.

Ansökan och utredning

Kronofogdemyndigheten fattade beslut om att inleda skuldsanering 2011-07-27.

Personliga och ekonomiska förhållanden

A.B. är 48 år och ensamstående. Hon har tidigare arbetat inom städning. Sedan år 2004 uppbär hon sjukersättning tills vidare om 8 560 kr i månaden. På detta belopp avgår skatt med 1 822 kr. A.B. hyr sin bostad, en lägenhet om två rum och kök, för vilken hyran uppgår till 5 054 kr per månad. A.B. erhåller bostadstillägg om 4 650 kr varje månad. A.B. har kostnader för sjukdom upp till högkostnadsskyddet om 225 kr per månad.

A.B. saknar tillgångar.

År 2005 ansökte A.B. med hjälp av sin gode man om skuldsanering hos Kronofogdemyndigheten i Jönköping vilken också beviljades i december samma år. År 2007 upphörde förordnandet om god man då denne inte kunde kontrollera A.B:s ekonomi varför hon fortsatte att skuldsätta sig. I april år 2008 kontaktade en av de dåvarande fordringsägarna Kronofogdemyndigheten med anledning av att A.B. inte hade betalat enligt betalningsplanen. Skuldsaneringen upphävdes sedan i mars 2009 då A.B. hade uteblivit med sina betalningar vid upprepade tillfällen utan att någon förklaring till detta hade lämnats.

A.B. lider av omfattande psykisk ohälsa, vilket har styrkts med läkarintyg. Av Kronofogdemyndighetens utredning har framkommit att orsaken till att A.B. inte kunde fullfölja betalningsplanen år 2007 var delvis på grund av att hon inte längre hade god man men också till följd av hennes dåvarande psykiska tillstånd. Hennes sjukdomstillstånd förvärrades hösten 2007, vilket också har styrkts genom intyg från läkare. Av företedda intyg framgår att A.B. mellan åren 2009 och 2010 var intagen på psykiatriska kliniken vid

Universitetssjukhuset i Linköping nio gånger i perioder av varierande längd.

A.B. fick en förvaltare utsedd åt sig i september år 2010, vilken hon nu träffar en gång i veckan. Hon har inte varit intagen på Universitetssjukhuset sedan juni år 2010 och hon medicineras nu mot sitt sjukdomstillstånd. Sedan februari år 2011 deltar A.B. fem dagar i veckan i kommunens aktivitets- och stödverksamhet.

Skuldsättningen

A.B:s skulder uppgår till 395 082 kr och utgörs av obetalda hyror till sin förra hyresvärd, skulder till kommunen, sjukvård, el, telefoni och konsumtion. Skulderna är mellan 15 och 1 år gamla.

A.B:s nuvarande ekonomiska situation har sin grund i hennes omfattande och kroniska psykiska ohälsa. Till följd av sitt hälsotillstånd har A.B. vid skuldsättandet agerat utan att förstå eller förmå ta in följderna. Hennes fordonsrelaterade skulder är ett resultat av att hon skulle hjälpa sin son och registrerade därför en bil på henne själv varpå skulder till Trafikförsäkringsföreningen och parkeringsbolag uppstod. Bilen är inte längre registrerad på A.B.

Rättsligt stöd för beslutet

Skuldsanering får beviljas en person om

- han eller hon inte kan antas ha möjlighet att betala sina skulder inom överskådlig tid,
- skuldsanering är skälig med hänsyn till de personliga och ekonomiska förhållandena.

Båda kraven måste vara uppfyllda.

Kronofogdemyndigheten ska göra en helhetsbedömning av om det är skäligt att bevilja skuldsanering. Kronofogdemyndigheten tar särskilt hänsyn till hur och varför skulderna har uppkommit, vad personen har gjort för att försöka betala skulderna och hur han eller hon har medverkat vid handläggningen.

Bedömningen görs med stöd av 4 § skuldsaneringslagen (2006:548).

Enligt 6 § skuldsaneringslagen får en gäldenär som tidigare har beviljats skuldsanering inte beviljas skuldsanering på nytt om inte synnerliga skäl för skuldsanering föreligger. Enligt förarbetena till lagen ska bestämmelsen tillämpas mycket restriktivt och det är endast i undantagsfall som en person kan få skuldsanering en andra gång. Som exempel anges en person som i yngre år fått skuldsanering och sedan efter lång tid hamnat i en obeståndssituation till exempel på grund av allvarlig sjukdom, förtidspensionering eller långvarig arbetslöshet. Vid denna prövning ska särskild vikt läggas vid hur gäldenären har uppfyllt sina förpliktelser enligt det tidigare skuldsaneringsbeslutet (se prop. 1993/93 s. 198).

Regler om avslag finns i 13 § skuldsaneringslagen.

Kronofogdemyndighetens bedömning

Kronofogdemyndigheten bedömer att A.B. inte kan antas ha möjlighet att betala sina skulder inom överskådlig tid. Det första villkoret för skuldsanering är därmed uppfyllt. Bedömningen grundar sig på skuldbördan, den nuvarande betalningsförmågan och de begränsade möjligheterna att mer än marginellt öka inkomsterna framöver.

A.B. beviljades skuldsanering i december 2005, skuldsaneringsbeslutet

upphävdes i mars 2009 eftersom A.B. inte betalade enligt betalningsplanen. För att skuldsanering ska beviljas på nytt krävs att synnerliga skäl föreligger. A.B. har i ansökan uppgett att hon inte förmådde betala enligt betalningsplanen på grund av hennes psykiska ohälsa och att hon stundtals var inlagd på Psykiatriska kliniken på Universitetssjukhuset i Linköping. Mot denna bakgrund anger A.B. att hon var i så pass dåligt psykiskt skick att hon inte förmådde sköta sin skuldsanering. Enligt beslut om upphävande av A.B:s skuldsanering från mars 2009 framgår att A.B. skulle betala 398 kr per månad från och med januari 2006 till och med december 2010. Under perioden oktober 2007 till och med mars 2008 har A.B. misskött sina betalningar enligt betalningsplanen. A.B. har därmed till stor del inte uppfyllt sina förpliktelser enligt beslutet om skuldsanering från december 2005. I april 2008 kontaktades A.B. av Kronofogdemyndigheten per telefon. Hon uppgav då att hon hade tappat bort alla kontonummer. Hon informerades samtidigt om att det hade kommit in en ansökan om upphävande av hennes skuldsaneringsbeslut och hon lämnade korrekt adress där hon för tillfället vistades. I december 2008 blev A.B. delgiven föreläggande att yttra sig över den ansökan om omprövning som fordringsägarna hade skickat in till Kronofogdemyndigheten. Trots delgiven handling hördes hon aldrig av.

Kronofogdemyndigheten anser inte att de av A.B. anförda skälen utgör sådana synnerliga skäl som anges i 6 § skuldsaneringslagen. A.B. kan således inte komma i fråga för skuldsanering på nytt och hennes ansökan ska därför avslås.

Beslut

Kronofogdemyndigheten avslår ansökan om skuldsanering för A.B.

Linköpings tingsrätt

A.B. överklagade genom sin förvaltare vid Linköpings tingsrätt och yrkade att, med ändring av Kronofogdemyndighetens beslut, skuldsanering skulle beviljas henne.

Till stöd för A.B:s talan anförde förvaltaren följande.

1. Varför upphörde godmanskapet 2007-07-17? Jag kan inte se annat än att alla inblandade, god man, överförmyndarenheten och läkaren, bedömde A.B:s sjukdom helt fel och lät godmanskapet upphöra. Hon skulle ha haft förvaltare redan då. Jag har inte fått fram några summor om hur mycket som saknas på den avbetalningsplan som inte kommit borgenärerna till godo 2009-03-30 då skuldsaneringen upphörde.
2. A.B. föll åter in i sin svåra sjukdom våren 2008, men ingen från sociala myndigheterna i Norrköping brydde sig om vad som hände med A.B. Våren 2009 bröt hon med Norrköping och flyttade till Linköping och skuldberget bara växte utan att någon brydde sig om henne. Hösten 2009 avhystes hon från sitt boende och flyttades till ett boende för utslagna på Glyttinge Camping utan vatten och toalett. Våren 2010 hade jag första kontakten med A.B., och det var en totalt utslagen person med stora psykiska problem som jag mötte.
3. Sedan september 2010 har jag och personalen på psykoson i Linköping fått A.B. att fungera alldeles utmärkt, hon bor på boende med stöd. Hon går idag på olika kurser för att kunna klara sig i samhället, och lever på existensminimum, hon är idag 48 år och har skulder på över 300 000:-, ska hon leva med det resten av sitt liv ser jag ingen annan utväg än att sätta A.B. i personlig konkurs.
4. Jag hoppas tingsrätten kan ändra på det beslut som skuldsaneringsteamet gjort, att avslå en ny skuldsanering för A.B. Min uppfattning är att det som hänt från 2005 till 2009 är synnerliga skäl för att få en ny skuldsanering.

Tingsrätten (rådmannen Mats Orstadius) anförde följande i beslut den 21

oktober 2011.

Skäl

Mot bakgrund av den betydande restriktivitet som gäller för att bevilja en person skuldsanering fler än en gång utgör det som A.B. anförde inte tillräckliga skäl för att ändra Kronofogdemyndighetens beslut. Överklagandet skall därför inte bifallas.

Tingsrättens beslut

Kronofogdemyndighetens beslut ändras inte.

Göta hovrätt

A.B. överklagade i Göta hovrätt och vidhöll sin ansökan om skuldsanering. Som grund för sin ansökan anförde hon i huvudsak att hennes psykiska sjukdom utgjorde synnerliga skäl för att bevilja henne skuldsanering en andra gång.

Samtliga motparter i ärendet bereddes tillfälle att yttra sig. Antingen hördes de inte av eller överlät de till rätten att pröva frågan.

Hovrätten (hovrättsrådet Hans Träff, referent, och tf. hovrättsassessorn Henrik Månsson) anförde följande i beslut den 28 juni 2012.

Hovrättens skäl för beslutet

Enligt 4 § första stycket skuldsaneringslagen (2006:548) får skuldsanering beviljas en gäldenär som är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid, om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas.

Av 6 § skuldsaneringslagen följer att en gäldenär som tidigare beviljats skuldsanering inte får beviljas skuldsanering på nytt om inte synnerliga skäl föreligger. Enligt förarbetena till bestämmelsen (tidigare 5 §) (prop. 1993/94:123 s. 91 och 198) ska en gäldenär som tidigare fått skuldsanering som huvudregel inte kunna få sådan en gång till. Det kan dock förekomma speciella undantagssituationer där det trots allt framstår som godtagbart att en gäldenär erhåller skuldsanering en andra gång. För detta krävs dock synnerliga skäl. Ett exempel på synnerliga skäl kan vara att en person i yngre år har erhållit skuldsanering och sedan efter en lång tid på nytt hamnar i en långvarig obeståndssituation, t.ex. på grund av allvarig sjukdom, förtidspensionering eller långvarig arbetslöshet. Vid prövningen bör särskild vikt läggas vid huruvida gäldenären har uppfyllt sina förpliktelser enligt det tidigare skuldsaneringsbeslutet.

Hovrätten konstaterar inledningsvis att A.B. uppfyller villkoren för skuldsanering enligt 4 § skuldsaneringslagen. Frågan i ärendet är om det föreligger synnerliga skäl att bevilja A.B. skuldsanering en andra gång enligt 6 § skuldsaneringslagen.

A.B. lider av allvarig psykisk ohälsa sedan år 2004. Av handlingarna i ärendet framgår att A.B. skötte sina betalningar enligt det tidigare skuldsaneringsbeslutet under tiden hon hade en god man, men att hon började missköta dessa en kort tid efter att godmanskapet upphörde i juli 2007. Av det läkarintyg som låg till grund för upphävandet av godmanskapet framgår att A.B:s sjukdomstillstånd vid den aktuella tidpunkten var klart förbättrat, men att det fanns en oro för hur hon skulle klara sin ekonomi i framtiden. Enligt ett senare utfärdat läkarintyg försämrades A.B:s sjukdomstillstånd redan under hösten 2007. A.B:s underlåtenhet att följa skuldsaneringsbeslutet sammanföll alltså i tiden med hennes försämrade sjukdomstillstånd under hösten 2007.

Handlingarna i ärendet ger sammanfattningsvis en bild av att A.B. på grund av sin allvarliga psykiska ohälsa inte synes ha haft förutsättningar att uppfylla sina förpliktelser enligt det tidigare skuldsaneringsbeslutet utan hjälp av en god man eller en förvaltare. Det är omständigheter som talar för att A.B. bör kunna beviljas skuldsanering en andra gång.

Mot detta talar bland annat att det har gått förhållandevis kort tid från det att A.B. beviljades skuldsanering i december 2005 till den nya ansöknings i juni 2011. Hon har vidare misskött den enligt skuldsaneringen upprättade betalningsplanen under lång tid. De exempel på synnerliga skäl som finns angivna i förarbetena rör inte förhållanden som liknar A.B:s situation med ett långvarigt pågående sjukdomstillstånd. I förarbetena betonas också att skuldsanering kan beviljas på nytt endast i sällsynta undantagsfall.

Hovrätten finner vid en samlad bedömning av omständigheterna i ärendet att det inte föreligger synnerliga skäl att på nytt bevilja A.B. skuldsanering. Hennes ansökan ska därför avslås och tingsrättens beslut fastställas.

Beslut

Hovrätten fastställer tingsrättens beslut.

Hovrättsrådet Martin Andersson var skiljaktig och anförde följande.

I likhet med majoriteten bedömer jag att A.B. uppfyller villkoren för skuldsanering enligt 4 § skuldsaneringslagen. Frågan är därmed om det finns synnerliga skäl enligt 6 § för att bevilja henne skuldsanering en andra gång.

Det får anses ha framgått av utredningen att orsakerna till A.B:s oförmåga att sköta sina förpliktelser enligt det tidigare beslutet om skuldsanering var dels att det godmanskap som tidigare var anordnat för henne upphörde, dels att hennes psykiska ohälsa kom att förvärras. A.B. har i detta ärende, genom sin förvaltare, framfört synpunkten att hon redan sommaren 2007 borde ha fått en förvaltare förordnad för sig och att det var en felbedömning att låta godmanskapet upphöra. A.B. har numera - sedan år 2010 - en förvaltare, och därmed goda förutsättningar att sköta sina åligganden enligt en ny betalningsplan.

Som majoriteten konstaterat är det endast i speciella undantagssituationer som skuldsanering kan beviljas en andra gång. De förhållanden som A.B. angett som grund för sin begäran att på nytt beviljas skuldsanering är dessutom helt andra än dem som i lagens förarbeten nämns som exempel på vad som kan utgöra synnerliga skäl. Detta hindrar dock inte att sådana skäl kan vara för handen även i andra fall, där förutsättningarna är helt annorlunda.

Enligt min mening bör de förhållanden som framkommit i ärendet betraktas som en sådan speciell undantagssituation som avses i förarbetena till skuldsaneringslagen. Under dessa omständigheter kan inte heller fästas avgörande vikt vid att A.B. inte uppfyllt sina förpliktelser enligt det tidigare skuldsaneringsbeslutet.

Mot denna bakgrund anser jag att A.B. bör beviljas skuldsanering.

Högsta domstolen

A.B. överklagade och yrkade att HD, med ändring av hovrättens beslut, skulle bevilja henne skuldsanering.

Försäkringskassan motsatte sig ändring av hovrättens beslut. Norrköpings kommun och Hyresbostäder i Norrköping AB hade inte något att erinra mot att skuldsanering beviljades A.B. Skatteverket tillstyrkte att skuldsanering beviljades henne. Övriga motparter överlämnade frågan till HD:s bedömning.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Mirja Högström, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut.

Skäl

Punkterna 1-6 överensstämmer i allt väsentligt med punkterna 1-6 i HD:s beslut.

Frågan i HD

7. Den fråga som HD har att bedöma är om det föreligger synnerliga skäl enligt 6 § skuldsaneringslagen (2006:548) för att bevilja A.B. skuldsanering en andra gång, när hon tidigare beviljats skuldsanering.

Den rättsliga regleringen

8. För att det ska bli aktuellt med en tillämpning av 6 § skuldsaneringslagen måste kraven i 4 § samma lag vara uppfyllda. Enligt den paragrafen får skuldsanering beviljas en gäldenär, som är en fysisk person, som är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid, om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas.

9. Enligt 6 § skuldsaneringslagen krävs synnerliga skäl för skuldsanering för en gäldenär som tidigare beviljats skuldsanering. Vad som utgör synnerliga skäl sägs inte i paragrafen. Det framgår av bestämmelsens förarbeten att den ska tillämpas i sällsynta undantagsfall (se prop. 1993/94:123, s. 91). I förarbetena (a. prop., s. 198, och SOU 1990:74, s. 218-219 och 273) finns en viss exemplifiering. Ett exempel är en person som i yngre år beviljats skuldsanering och sedan efter lång tid på nytt hamnar i en långvarig obeståndssituation, t.ex. på grund av allvarlig sjukdom, förtidspensionering eller långvarig arbetslöshet. Även en person som har drabbats av att ett beslut om skuldsanering har upphävts efter omprövning omfattas av bestämmelsen (se Hellners/Mellqvist, Skuldsaneringslagen - En kommentar till 2006 års lag, 2 uppl., s. 113). I förarbetena sägs också att särskild vikt ska läggas vid huruvida gäldenären uppfyllt sina förpliktelser enligt det tidigare skuldsaneringsbeslutet (a. prop., s. 198).

10. Det saknas praxis från såväl hovrätter som HD om vad som, utöver exemplifieringen i förarbetena, skulle kunna utgöra synnerliga skäl. Hovrätten har vid ett tillfälle prövat vad som kan utgöra synnerliga skäl för att ändra beslutet om skuldsanering och senarelägga betalningens påbörjande enligt betalningsplanen (se RH 2007:4). Hovrätten fann då att det förelåg synnerliga skäl att ändra beslutet om skuldsanering för en gäldenär som inledningsvis misskött en betalningsplan pga. missbruk, och som därefter påbörjat en behandling som kunde antas innebära att han kunde fullfölja betalningsplanen. Det ansågs vara till såväl gäldenärens som borgenärernas fördel.

Prövningen av förutsättningarna i 4 § skuldsaneringslagen

11. A.B. är en fysisk person. Hon har skulder som vid tidpunkten för ansökan (september 2011) uppgick till i det närmaste 400 000 kr. Skulderna var då mellan 1 och 15 år gamla och utgjordes av obetalda hyror till den förra hyresvärden, skulder till kommunen, sjukvård, el, telefoni, fordonsrelaterade skulder och konsumtion. Med hänsyn till A.B:s nuvarande ekonomiska och personliga situation kan det inte antas att hon har förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Hon har således uppfyllt det s.k. kvalificerade insolvenskriteriet i 4 §.

12. I fråga om skäligheten att bevilja A.B. skuldsanering (se 4 § första stycket

2 och tredje stycket) medför inte någon omständighet som rör skuldernas uppkomst att skuldsanering skulle vara utesluten. I fråga om de övriga särskilt uppräknade omständigheterna - de ansträngningar som gäldenären gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären medverkat under handläggningen av skuldsaneringsärendet - har A.B. visserligen under den period som hon varit utan god man eller förvaltare inte gjort något för att fullgöra sina förpliktelser. Så fort hon har fått en förvaltare har hon emellertid uppfyllt båda dessa krav. Beslutet att godmansförordnandet skulle upphöra har inte varit A.B:s eget, även om hon tillstyrkte det. Det har emellertid framkommit att hon i detta skede varit allvarligt psykiskt sjuk, varför det inte bör läggas henne till last. Det har inte heller i övrigt framkommit något som gör att det inte skulle vara skäligt att bevilja A.B. skuldsanering. Sammantaget är det därför skäligt att bevilja A.B. skuldsanering i enlighet med vad som krävs enligt 4 § skuldsaneringslagen.

Synnerliga skäl enligt 6 § skuldsaneringslagen

13. Frågan är då om det även föreligger synnerliga skäl för att bevilja A.B. skuldsanering en andra gång. Det finns ett klart tidsmässigt samband mellan att förordnandet avseende god man till A.B. upphävdes och hennes misskötsamhet med betalningarna började. Redan i ärendet om upphävande fanns indikationer på att A.B. skulle kunna få problem med sin ekonomi. Ganska omgående efter beslutet om upphävande blev A.B. sämre. Hon hade tät kontakt med psykiatrin och började på nytt ådra sig skulder, samtidigt som hon misskötte sin betalningsplan. Om kommunen hade följt upp henne hade man antagligen redan då kunnat konstatera att hon var i behov av en god man eller t.o.m. en förvaltare. Såvitt kan förstås var hon i så dåligt skick att man inte bör lägga vare sig misskötsamheten eller de nya skulderna henne till last. Det finns därmed en godtagbar förklaring till att A.B. inte klarade av att uppfylla sina förpliktelser enligt det tidigare skuldsaneringsbeslutet. Kommunens olyckliga hantering av frågan om godmanskap synes också vara en starkt bidragande orsak till att A.B:s ekonomiska bekymmer eskalerade.

14. Mot bakgrund av att det första skuldsaneringsbeslutet troligtvis aldrig upphävts om A.B. haft kvar sin gode man är inte heller den korta tiden mellan det första skuldsaneringsbeslutet och den nya ansökningen ett bärande skäl mot att bevilja skuldsanering på nytt.

15. Den största delen av A.B:s skulder utgörs av hyresskulder. Den borgenär som har den största fordran på henne är Hyresbostäder i Norrköping AB och denna borgenär har ingen erinran mot att skuldsanering beviljas henne en andra gång. Merparten av övriga borgenärer har överlämnat till HD att besluta i ärendet och det är bara en borgenär (Försäkringskassan, med en fordran om drygt 4 000 kr) som motsätter sig att skuldsanering beviljas. Borgenärshänsyn talar därför inte heller emot att skuldsanering beviljas.

16. Omständigheterna som låg bakom att det tidigare skuldsaneringsbeslutet upphävdes innebär att detta får anses ha skett utan A.B:s egen förskyllan. Förhållandena är därför sådana att de inte borde diskvalificera henne från en ny skuldsanering. Detsamma gäller den nya skuldsättningen, som i huvudsak har uppkommit som en följd av hennes allvarliga psykiska sjukdom. Med hjälp av sin förvaltare har hon numera goda möjligheter att lyckas med en ny skuldsanering. Detta torde vara till nytta även för borgenärskollektivet och samhället. Sammantaget föreligger därför synnerliga skäl för att bevilja henne skuldsanering på nytt.

17. De övriga frågor som aktualiseras med anledning av A.B:s ansökan om skuldsanering kan inte prövas här. Målet ska därför återförvisas till Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning.

HD:s avgörande

Med ändring av hovrättens beslut återförvisar HD ärendet till

Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning.

HD (justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Lena Moore, Martin Borgeke, referent, Dag Mattsson och Lars Edlund) meddelade den 28 juni 2013 följande beslut.

Skäl

Bakgrund

1. A.B. hade tidigare god man. År 2005 ansökte hon om skuldsanering med hjälp av den gode mannen. Ansökan bifölls i december samma år. Skuldsaneringen skulle pågå under tiden den 1 januari 2006-den 31 december 2010.
2. I juli 2007 upphävde tingsrätten, efter ansökan av överförmyndaren, förordnandet om god man för A.B. Både den gode mannen och A.B. hade tillstyrkt ansökningen. Av det läkarintyg som låg till grund för upphävandet av godmanskapet framgår att läkaren bedömde A.B:s hälsotillstånd som klart förbättrat, men att han hyste viss oro för hur hon skulle klara sin ekonomi. I efterhand har kunnat konstateras att A.B:s psykiska hälsa försämrades redan hösten 2007.
3. A.B. började i oktober 2007 att missköta sina betalningar enligt den betalningsplan som Kronofogdemyndigheten hade upprättat i skuldsaneringsärendet. Hon fortsatte att missköta betalningarna till dess Kronofogdemyndigheten i mars 2009 upphävde beslutet om skuldsanering.
4. Sedan september 2010 har A.B. en förvaltare med uppgift att bevaka hennes rätt och förvalta hennes egendom. Av handlingarna framgår att A.B. mår bättre i dag, att hon har ett boende med stöd och att hon deltar i kommunens aktivitets- och stödverksamhet.
5. A.B. ansökte i juni 2011 med hjälp av sin förvaltare om skuldsanering på nytt. Kronofogdemyndigheten beslutade den 27 juli 2011 att skuldsanering skulle inledas. I beslut den 14 september 2011 avslog Kronofogdemyndigheten emellertid A.B:s ansökan. Tingsrätten ändrade inte beslutet. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

A.B:s talan i HD

6. A.B. har i HD anfört i huvudsak följande. Hennes psykiska sjukdom under den tid som hon hade skuldsanering första gången var så allvarlig att hon inte klarade av att sköta vare sig sin ekonomi eller sin hälsa. Hon fick inte någon hjälp eller något stöd av de sociala myndigheterna. Hon borde år 2007 ha fått en förvaltare i stället för att ha blivit av med den gode mannen. Hon har inte skaffat sig några nya skulder sedan hon fick förvaltare. Hon har ingen möjlighet att betala skulderna.

Den rättsliga regleringen

7. Enligt 4 § första stycket 1 skuldsaneringslagen (2006:548) får skuldsanering beviljas en gäldenär, som är en fysisk person, om gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Det krävs dock enligt första stycket 2 att det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas. Vid bedömningen av om det är skäligt att bevilja skuldsanering ska enligt tredje stycket särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar som gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.
8. Tanken bakom reglerna i skuldsaneringslagen är att en gäldenär ska kunna

beviljas skuldsanering endast en gång. Denna grundtanke är dock inte helt undantagslös. Det finns alltså möjligheter att bevilja skuldsanering också en andra gång. Enligt 6 § skuldsaneringslagen krävs det för ett sådant beslut att det finns synnerliga skäl för skuldsanering. Bestämmelsen är tillämplig såväl när den tidigare skuldsaneringen har slutförts enligt betalningsplanen som när den har misslyckats och beslutet om skuldsanering därför har upphävts. Vad som utgör synnerliga skäl anges inte i paragrafen. Av förarbetena framgår emellertid att möjligheten att besluta om skuldsanering för den som tidigare har beviljats skuldsanering är avsedd för sällsynta undantagsfall. I förarbetena finns vissa exempel. Ett är det att en person i yngre år har beviljats skuldsanering och sedan efter lång tid på nytt hamnat i en långvarig obeståndssituation, t.ex. på grund av allvarlig sjukdom, förtidspensionering eller långvarig arbetslöshet. Vid en prövning som föregår ett andra beslut om skuldsanering ska särskild vikt läggas vid om gäldenären har uppfyllt sina förpliktelser enligt det tidigare skuldsaneringsbeslutet. (Se prop. 1993/94:123, s. 90 f. och 198 f.)

Frågan i målet

9. Frågan i målet är om det föreligger synnerliga skäl för att A.B. ska beviljas skuldsanering en andra gång.

Förhållandet mellan 6 § och 4 § skuldsaneringslagen

10. En grundläggande förutsättning för skuldsanering är att villkoren enligt 4 § skuldsaneringslagen är uppfyllda. För att skuldsanering ska beviljas på nytt förutsätts enligt 6 §, som har framgått av det föregående, att det föreligger synnerliga skäl. Regleringen måste så förstås att det vid prövningen enligt 4 § i ett sådant fall krävs att skälen för skuldsanering är starka. Har den tidigare skuldsaneringen misslyckats ska anledningen till detta särskilt beaktas. Vid en samlad bedömning ska det framstå som i hög grad skäligt att skuldsanering beviljas ytterligare en gång.

Bedömningen i detta fall

11. A.B. har skulder som i september 2011 uppgick till i det närmaste 400 000 kr. Skulderna var då mellan ett och femton år gamla. De utgörs av obetalda hyror till den förra hyresvärden men också av skulder till kommunen samt skulder avseende sjukvård, el och telefoni. A.B. har också vissa fordonsrelaterade skulder och skulder avseende konsumtion. Med hänsyn till hennes nuvarande ekonomiska och personliga situation kan det inte antas att hon har förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Som Kronofogdemyndigheten har konstaterat uppfyller hon således det s.k. kvalificerade insolvenskriteriet i 4 § första stycket 1 skuldsaneringslagen.

12. I frågan om det är skäligt att bevilja A.B. skuldsanering enligt 4 § första stycket 2 och tredje stycket skuldsaneringslagen har det inte kommit fram någon omständighet rörande skuldernas tillkomst som talar emot skuldsanering. När det gäller de övriga särskilt uppräknade omständigheter som ska beaktas - de ansträngningar som gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av skuldsaneringsärendet - har A.B. visserligen under den period som hon var utan god man eller förvaltare inte gjort något för att fullgöra sina förpliktelser. Sedan hon fått en förvaltare har hon emellertid ansträngt sig och medverkat.

13. Beslutet att godmanskapet skulle upphöra var inte A.B:s eget, även om hon tillstyrkte det. Det har kommit fram att hon under tiden som hon misskötte sina betalningar var allvarligt psykiskt sjuk. Det finns ett klart tidsmässigt samband mellan det att förordnandet av god man för A.B. upphävdes och att hennes misskötsamhet med betalningarna började. Det finns anledning att anta att det första skuldsaneringsbeslutet inte hade behövt upphävas om A.B. hade haft kvar sin gode man. Misskötsamheten kan därför inte läggas henne till last.

14. Det har inte heller i övrigt kommit fram något som talar mot att A.B. beviljas skuldsanering. Vid en samlad bedömning av hennes personliga och ekonomiska förhållanden framstår det tvärtom som i hög grad skäligt att skuldsanering beviljas på nytt. Det föreligger därmed synnerliga skäl för skuldsanering.

15. De övriga frågor som aktualiseras med anledning av A.B:s ansökan om skuldsanering kan inte prövas här. Målet ska därför återförvisas till Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning.

HD:s avgörande

Med ändring av hovrättens beslut återförvisar HD ärendet till Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning.

HD:s beslut meddelat: den 28 juni 2013.

Mål nr: Ö 3320-12.

Lagrum: 4 och 6 §§ skuldsaneringslagen (2006:548).

Sökord: Skuldsanering; Synnerliga skäl
